

مذاکرات مجلس

صورت مشروح مجلس روز پنجشنبه ۱۵ تیر ماه ۱۳۲۳ *

فهرست مطالب :

- ۱ - تصویب صورت مجلس
- ۲ - بیانات آقای دکتر مصدق و تقدیم يك بر كك سؤاليه از آقای نخست وزیر
- ۳ - تقدیم دو فقره طرح قانونی از طرف آقای اردلان
- ۴ - تقدیم پیشنهادی راجع به تشکیل کمیسیون منتخبه از شعب جهه رسیدگی به حسابهای بیست ساله
- ۵ - تقدیم سه فقره لایحه از طرف آقای وزیر دادگستری
- ۶ - سؤال آقایان فرهودی و فرخ و پاسخ آقای وزیر دادگستری
- ۷ - موقع دستور جلسه آتی - ختم جلسه

مجلس یکساعت و ربع قبل از ظهر بر ریاست آقای امیر تیمور (نایب رئیس) تشکیل گردید

صورت مجلس روز دوشنبه ۱۲ تیر ماه را آقای طوسی (منشی) قرائت نمودند *

شورای ملی بدهند که مجلس دانسته و فهمیده بایک ذهن باز و روشنی رأی بدهند (صحیح است) چون در صورت مجلسی که الان خوانده شد نوشته شده بود اعتبارنامه آقای خوئی رد شده و بنده هنوز معتقدم که هیئت رئیسه مجلس باینکار قضاوت و رسیدگی کنند این است که استدعا دارم این عرایض بنده را در صورت مجلس مرقوم دارند.

نایب رئیس - آقای فیروز آبادی در صورت مجلس فرمایشی دارید؟

۱ - تصویب صورت مجلس

نایب رئیس - در صورت مجلس نظر نیست؟ آقای مظفرزاده مظفرزاده - در جلسه اخیر مجلس شورای ملی که همه آقایان مشاهده کردند يك اختلاف نظری بود در تفسیر آئین نامه بنده برای اینکه این قضیه رسیدگی بشود پیشنهادی تقدیم مقام ریاست کردم که هیئت رئیسه مجلس شورای ملی با مراجعه باصل هفتم قانون اساسی و ماده ۲ تفسیر اصل هفتم نظر خودشان را روشن کنند و نظر خودشان را به مجلس

* عین مذاکرات مشروح چهاردهمین دوره قانون گذاری (مطابق قانون ۸ آذرماه ۱۳۰۵) اداره تند نویسی و تحریر صورت مجلس

* اسامی غائبین جلسه گذشته که ضمن صورت مجلس خوانده شده :

غائبین با اجازه - آقایان : سلطانی - شجاع
غائبین بی اجازه - آقایان : قبادیان - نراقی - دهقان - مجد - تهرانچی - خلعت بری - ساسان - پوشهری - آصف - سیف پور
امامی - ذوالفقاری - کفائی - تیمور تاش

فیروز آبادی - خیر .

نایب رئیس - آقای حکمت در صورت مجلس فرمایشی دارید؟

حکمت - بنده عرضی که میخواستم بکنم برای روشن شدن ذهن آقایان است در موقع گرفتن رأی در جلسه پیش مهره تفتیشیه ۸۹ بود عده رأی دهندگان ۹۶ نفر بود هفت رأی اینجا زیادی است يك اشتباهی بعقیده بنده در دادن رأی شده است همانوقت هم آقای دکتر شفق اینجا اظهار کردند يك مهره سیاه هم در ظرف مهره تفتیشیه پیدا شده است بنده عقیده ام این است که در این موضوع بایستی تجدید نظری شود .

نایب رئیس - آقای فاطمی در صورت مجلس فرمایشی دارید؟

فاطمی - بنده جواب آقایان را میخواهم بدهم .

مظفر زاده - بنده يك عرایضی کردم خواهش کردم که در صورت مجلس نوشته شود .

فاطمی - اگر سابقه نشود بنده عرضی ندارم .

نایب رئیس - آقای دکتر معظمی نسبت بصورت جلسه اعتراضی دارید؟

دکتر معظمی - راجع بصورت جلسه چون نوشته بودند اعتبارنامه آقای خوئی رد شد بعقیده بنده رد نشد بلکه بالاتکلیف ماند این است که خواستم این موضوع اصلاح شود .

نایب رئیس - آقای دکتر شفق نسبت بصورت مجلس نظری دارید؟

دکتر شفق - بنده نسبت بصورت جلسه عرضی داشتم در جلسه گذشته هم بنده توضیح عرض کردم که راجع باعتبارنامه آقای رحیم زاده خوئی (که بنده متوجه باشخاص بهیچوجه نیستم و به حقیقت متوجه هستم) مطابق اصل نبود و بنده بهیچوجه قانع نشدم که آن سه رأی که ممنوع بودند مخالف بودند اینها برای بنده چون مقرر نبود این است که بعقیده بنده آنها بهیچوجه رأی مخالف نبود .

نایب رئیس - آقای فاطمی .

مظفر زاده - بنده خواهش میکنم که در بحث قضیه اجازه نفرمائید داخل شوند .

فاطمی - بنده همانطوری که آقای دکتر شفق فرمودند هیچ نوع نظر شخصی ندارم ولی مقصود این است که حفظ حیثیات مجلس بشود و يك سابقه زشتی هم در مجلس باقی نماند الا آن راجع به تفسیر اصل هفتم قانون اساسی آقای دکتر معظمی بیاناتی را که مرحوم فروغی در موقعی که مخبر کمیسیون بودند و در مجلس اظهار نموده اند و اینجا موجود است تذکر دادند بعلاوه سابقه دارد و سابقه اش هم در دوره ششم در تحت ریاست آقای مؤتمن الملک يك اعتبارنامه مطرح شده است و در آنجا عین همین جریان واقع شده است مطابق این صورت مجلس اگر آقایان میل دارند بنده این را میخوانم **نایب رئیس** - خوب آقای فاطمی بعد مطرح میشود اگر لازم باشد صحبت میکنیم .

مظفر زاده - استدعا میکنم این موضوع در هیئت رئیسه مطرح شود .

فاطمی - بنده مقصودم این است که سابقه ای اینجا نماند که برای بعد اسباب اشکال بشود .

نایب رئیس - دیگر نسبت بصورت جلسه اعتراضی نیست آقای اردلان .

اردلان - عرض کنم در صورت جلسه قید شده است اعتبارنامه آقای خوئی رد شده است باید رأی بگیریم بصورت مجلس اگر امروز صورت مجلس تصویب بشود معلوم میشود که اعتبارنامه هم رد شده است اگر صورت مجلس تصویب نشد معلوم میشود که اعتبارنامه رد نشده است باید رأی بگیریم . **نایب رئیس** - دیگر نسبت بصورت مجلس اعتراضی نیست (اظهاری نشد) صورت مجلس تصویب شد .

اهمینی - آقا تصویب نشده .

۲ - بیانات آقای دکتر مصدق و تقدیم يك برگ ستوالیه از آقای نخست وزیر

نایب رئیس - آقای دکتر مصدق بفرمائید آقای صام توجه بفرمائید مجلس مشغول کار است .

دکتر مصدق - بنده در دو موضوع عرایضی دارم که باید

عرض کنم یکی در موضوع اعتبارنامه آقای خوئی است که بنده نظریات خود را راجع باصل قانون اساسی عرض میکنم اگر اجازه می فرمائید عرض کنم .

نایب رئیس - آقای دکتر آن موضوع تمام شده است حالا میخواهید نظرتان را بفرمائید بفرمائید .

دکتر مصدق - بنده عرایضم نه از این حیث است که يك عمری است باذربایجانی ها ارادت دارم حقیقه برای اینکه آذربایجانی ها را حقیقه يك مردمانی میدانم که عموماً واحد صفات خوب هستند (صحیح است) بجهت اینکه با آزادی خدمت کرده اند مردمان وطن پرستی هستند مردمان درستی هستند ، مردمان مقتصدی هستند و در هر کاری گوی سبقت را از همه ربوده اند در اقتصاد طوری هستند که امثال آقای مراداربه و هم کیشان ایشان که دنیا را مسخر اقتصادی خودشان کرده اند نتوانستند بیای آنها برسند اینطورند در هر کاری . من اگر عرایضی میکنم نه از نظر عقیده است که با آنها دارم و راجع با انتخاب آقای خوئی هم بهیچ وجه داخل در شخصیت ایشان نمیشوم داخل در جریان انتخابات هم نمیشوم بجهت اینکه اینها يك چیز هائی است که با خود مجلس است و بنده تا کنون بهیچ وجه در این کارها دخالتی نکرده ام عرایض من راجع بایشان موضوع اصل هفتم قانون اساسی است که بعقیده بنده درست تفسیر نشده است . البته يك سابقه در مجلس هست که آقای دکتر طاهری هم همینطور فرمودند که ممنوع جزء مخالف محسوب میشود این صحیح است ممنوع وقتی جزء مخالف حساب میشود که رأی بقیام و قعود گرفته شود استدعای من این است که توجه بفرمائید بعد هم هر چه میخواهید بفرمائید اگر رأی بقیام و قعود بگیرند ممنوع نشسته و جزء مخالفین حساب میشود بجهت اینکه اینجا نمیشود تشخیص داد که کی موافق است و کی مخالف است اشخاصی که نشسته اند همه مخالف هستند اشخاصی که قیام میکنند همه موافقند اما وقتی که رأی با مهر میگیرند يك عده موافق هستند که مهر سفید میدهند يك عده هم که مخالف هستند مهر سیاه

میدهند عده ای هم که ممنوع هستند هیچ مهره نمیدهند پس آنهایی که مهره نداده اند هیچ عملی از آنها ظاهر نشده نفیاً و اثباتاً چیزی نگفته اند . (طباطبائی - اما جزء حضارند و ملاک حضارند) بله جزء حضارند حالا بنده اصل هفتم قانون اساسی را میخوانم : اصل هفتم - در موقع شروع بمذاکرات باید اقلاً دو نکت از اعضاء مجلس حاضر باشند و هنگام تحصیل رأی سه ربع از اعضاء باید حاضر بوده و اکثریت آراء وقتی حاصل میشود که بیش از نصف حضار مجلس رأی بدهند رأی هم این جا با مهره سیاه و سفید داده نمیشود باقیام و قعود رأی میدهند و در اینصورت ممنوع معلوم نیست و نشسته است کاری نمیکند اگر با ورقه هم رأی بگیرند آن اشخاصی که ممنوع هستند ورقه سفید میدهند جزء مخالفین حساب نمیشوند تفسیر اصل هفتم قانون اساسی هم ماده دوم میگوید مراد از عبارت آخر ماده هفتم قانون اساسی اکثریت آراء وقتی حاصل میشود که بیش از نصف حضار مجلس رأی بدهند این است که رد یا قبول مطلب طرح شده وقتی حاصل میشود که بیش از نصف حضار بر دیا قبول آن مطلب رأی بدهند . بنده فقط خواستم نظریات خود را عرض کنم ، چون این موضوع مربوط بخود مجلس است مربوط به آقای خوئی تنها نیست فردا هم شما باز میخواهید رأی بگیرید باز هم نسبت به چیزهای دیگر رأی میدهید مجلس باید قضاوتش عادلانه باشد (افخمی - نظر آقا چیست ؟ مقصود این است که رد شده یاراد نشده ؟) نظر بنده این است که رد نشده باید اعتبارنامه آقای خوئی را دو مرتبه مطرح بکنند و دو مرتبه رأی بگیرند اگر سفید زیادتر بود تصویب شده است و اگر سیاه زیادتر شد رد میشود این نظر به بنده است که عرض میکنم قبول میشود بشود نمیشود نشود .

عرض دیگر بنده راجع بکارهای دکتر میلسپو بود تقریباً در دو ماه قبل از این يك شکایاتی از ولایات میرسید راجع بمازادی که از رعا میخواستند بگیرند لکن کرات زیادی میرسید به آقایان نمایندگان با آقایان وزراء مذاکره کردند همه وعده داده اند که تأمین خواهد شد . البته در آئین نامه موادی نوشته شده بود که این مواد بهیچوجه عملی نبود زیرا عا یا اصلاً آقایان میدانند که مازادی ندارند بدهند . در جاهای دیم

هر سالی که محصولی بدست بیاید چهار پنجم آن سهم زارع است ولی این برای جبران سالهایی است که چیزی عایدش نمیشود برای اینکه خرج زراعت دیم خیلی زیادتر از زراعت آبی است و جهت اینکه سالی که زراعت میاید چهار پنجم را مالک میدهد بزراع و یک پنجم را برای خودش بر میدارد برای این است که جبران سالهای خشک را بکنند این است که اساساً رعایا مازادی ندارند که بدهند حالا فرض میکنیم بخواهند مازاد از آنها بگیرند برای در قتن مازاد اگر مأمورین امر و زبور و ندر در یک دهی و تعهدی بگیرند و روز معطل میشوند که تعهدنامه از مالکین بگیرند ولی وقتی که بخواهند از زارعین تعهدنامه بگیرند باید یکماه آنجا پهلوی زارع بنشینند که مازاد هر رعیتی را معین کنند علتش را عرض میکنم وقتی میخواهند مازاد مالک را معین کنند میگویند که این ده تخم پنج تخم شش تخم میدهد و برای مالک آمد و نیدامد مساوی است اما وقتی میخواهند مازاد رعیتی را معین کنند نمیشود گفت تخمی چند تخم یک رعیت هست که هیچ چیز گیرش نیامده یک رعیت هست که تخمی هشت تخم گیرش آمده است این است که نمیشود گفت برسند ببینند که این چقدر گیرش آمده است مازادش را معین کنند اگر این مأمورینی که معین کرده است دولت بیست هزار سی هزار از عهده زارعین بر نیاید اینهم عملی نیست ثانیاً وقتی که بنا شد نتوانستند از رعایا مازادی بگیرند این وضع خیلی بد خواهد شد زیرا که د کتر میلسپو آوقتی که در این مملکت کار میکرد و میخواست عایدات وصول کند آنوقت ممکن بود و با هر قومای هر چه میخواستند میگرداند امروز وضع مملکت آنطور نیست امروز دیکتاتور نیست باید ترتیبی بدهند که اسباب زحمت زارع نشود والا اگر ترتیبی باشد که اسباب زحمت زارع شود زارع که هیچ مالک هم بواش از بین میرود و می بینید که مازاد بکلی از بین خواهد رفت و مازادی اصلاً وجود نخواهد داشت این است که یک مدتی ماها صحبت کردیم خود بنده با آقای نخست وزیر مذاکره کردم که در این باب اقداماتی بکنند ایشان همه اش عذر می آورند که ما اختیاری نداریم بنده گفتم آخر دولت اگر اختیاری نداشته باشد پس چه دولتی

استخدامی است و برای کار ایشان نمیشود که یک جنبه سیاسی بدهند بنده نظریات خودم را عرض کردم نظریات سیاسی خودم را حالا عرض میکنم نظریات مأمورین سیاسی و گزارشات بی اساس نباید بدون غور و تحقیق در تصمیم دول مؤثر شود . سال ۱۳۰۲ بود که کرن فلد وزیر مختار دول متحده امریکای شمالی بمن که وزیر خارجه وقت بودم بواسطه مترجم خود آقای اللهیار صالح گفت د کتر میلسپورا انگلیس ها آورده اند که مطالبات آنها را از دولت ایران تصدیق کند (مقصود پولهایی است که دولت انگلیس در آن جنگ بدون قرار دادی با دولت ایران خرج نمود و بعد از جنگ میخواست حساب کند) من از حقیقت اظهارات وزیر مختار اطلاعاتی ندارم و تکذیب آنرا بعهد خود آقای د کتر میلسپو وا میگذارم و فقط مقصودم این است که قاعدتاً آنچه را که بمن گفته است باید بدولت خود گزارش داده باشد و اگر دولت امریکا میخواست بدون تحقیق و رسیدگی بگفته های مأمور خود ترتیب اثر بدهد باید بلا درنگ د کتر میلسپورا احضار کند زیرا که شایسته نبود آن دولت کسی را معرفی کند و آن کس برخلاف وظایف خود کاری نماید ، پس ممکن است که در این ایام هم بدولت امریکا از طرف مستشاران یا کسان دیگر گزارش هائی برخلاف واقع و حقیقت رسیده که موجب سوء تفاهم شده باشد این است که بعقیده من دولت باید بهر وسیله ای که میتواند از آن دولت رفع اشتباه نماید زیرا دولت آمریکا در این مملکت نظر سیاسی ندارد و در هر موقع نسبت به ملت نانوایران از بدل مساعدت مضایقه نه نموده و ملت ایران بیانیه آن دولت را که در موقع قرار داد انگلیس و ایران داد هیچ وقت فراموش نمی کند و خود را همیشه مرهون توجهات آن دولت میداند و آنچه در ایام اخیر راجع بنظارت دولت در اختیارات د کتر میلسپو پیش آمده نظری نبوده است غیر از اینکه لطمه بقانون اساسی ما وارد نشود و آن قانون که مبنای استقلال و آزادی ما است محفوظ بماند اصل ۲۸ متمم قانون اساسی میگوید : قواء ثلاثه (قوه مقننه و

قضائیه و اجرائیه) از یکدیگر ممتاز و منفصل خواهد بود که از هر يك از افراد دول متحده امریکای شمالی انگرس سؤال شود مقصود از این اصل چیست خواهد گفت که هیچ يك از این قواء نمیتواند در کار دیگری مداخله نماید بنابراین وضع قانون که از خصائص مجلس شورای ملی است غیر قابل انتقال است و ما میبینیم که د کتر که یکی از ارکان قوه اجرائیه است اختیاراتی میخواهد که قانون وضع نماید بموجب اصل ۶۰ وزراء مسئول مجلسند و بر طبق اصل ۶۷ « اگر مجلس شورای ملی با کثرت تمامه عدم رضایت خود را از هیئت وزراء یا وزیری اظهار نمود آن هیئت یا آن وزیر از مقام خود معزول میشود » پس اگر د کتر میلسپو دارای اختیاراتی باشد که وزیر یا هیئت وزیران در آن حق نظر نداشته باشند و تازه پس مذاکرات زیاد فقط حاضر شده باشد که با وزیر مشورت کنند اصل ۶۷ قانون اساسی معنی ندارد ، وزیر را وقتی میتوان مسئول قرار داد که در امور نظر داشته باشد و به مسئولیت خود کار مملکت را اداره کند آن وزیری که اختیار اداره مملکت با او نیست و رأی او فقط جنبه مشورتی دارد وزیر نیست و آن مملکتی که باین صورت است استقلال ندارد ، یکش د کتر برای ما کاری هم میکرد هر کس که وضعیت این مملکت را در آن جنگ با این جنگ مقایسه کند تصدیق میکند که ایرانی خود بهترین کسی است که میتواند خانه خود را اداره نماید مشروط بر اینکه دیگران در امور ما دخالت ننمایند در آن جنگ که رجال ما مردمان باایمان و مستقلى بودند با نبودن وسایل چنان از عهده اداره امور مملکت بر آمدند که هیچ قابل مقایسه با امروز نیست در آن جنگ نه کوپن داشتیم نه نان سیلو خوردیم نه برای کالای خارجی در مضیقه بودیم ارزاق و کالای خارجی بقدری زیاد و ارزان بود که هر کس با کمترین قیمت هر قدر که میخواست بدست میآورد و احدی احساس نمیکرد که در عالم جنگ است و علت این بود که ورود کالای خارجی در انحصار دولت بود که بعذر نبودن پول وارد نکنند و تجار وارد کننده بهر وسیله وارد مینمودند معروف است که دولت انگلیس از پانک

شاهنشاهی که آنوقت ناشر اسکناس بود مطالبه وجه نمود بانك برای اینکه طبع زیاد اسکناس موجب نازل پول ایران میشد قبول نکرد و تأدیه وجه را موکول بارسال نقره کرد این بود که متفقین در ضرابخانه بیرمنگام و پطرو گراد مشکوک نقره ایران ضرب و باین طریق برای مخارج خود در ایران تهیه وجه نمودند و بعلاوه هر روز معادل سی هزار تومان نقره ضرابخانه طهران توسط بانك شاهنشاهی سکه میزد بطوریکه لیره که در حدود ۵۰۰ قران قبل از جنگ معامله میشد در اواخر و بعد از جنگ به ۱۸ قران و فرانك سوئیس که متجاوز از دو قران داد و ستد میشد بیک قران رسید گذشته از این بما كمك پولی هم میگردند گرچه مهم نبود که قابل ذکر باشد ولی همه میدانند که برای کسر مخارج دولتی در هر ماه ۳۲۰ هزار تومان که اگر بیول امروز مملکت مقایسه کنیم چند میلیون میشود بما میرسید ولی در این جنگ بجای اینکه باین ملت که از هیچ چیز در راه پیروزی آنها خودداری نکرد كمك کنند از ما كمك میخواهند اگر ورود لیزان و تصرف پناهگاه و راه آهن و تأسیسات تلفنی و بیسیم بر طبق ماده ۳ پیمان برای آنها قضیه حیاتی است گرفتن ریال از ما فقط بمنزله خراج و از نظر اقتصاد نیست و هیچ چیز غیر از جلب منفعت متفقین را وادار نکرد که از ما ریال بخواهند عجباً که بانك شاهنشاهی شرکت سهامی انگلیسی از قبول انتشار اسکناس زائد از احتیاج مملکت خودداری کرد ولی بانك ملی ایران شرکت سهامی منحصر بفرود دولت بواسطه انتشار ۵۲۰ میلیون تومان اسکناس تا فروردین ۱۳۲۳ مخارج زندگی را بده برابر کرد والا مثل جنگ گذشته لیره و دلار فوق العاده نازل میکرد پس بهمان درجه ای که متفقین استفاده نمودند ما متضرر شدیم و این آقای مستشار برای فور مالیته هم بماده ۳ قرارداد مالی مورخ تیر ماه ۱۳۲۲ متفقین و ایران راجع بطبع و انتشار نامحدود اسکناس اعتراضی نکرد و نگفت که این ماده برای ملت ناتوان ایران ما لا یطاق است اگر از این اعتراض که وظیفه داشت خودداری نمود و از وارد کردن سهمیه قند ایران هم بعد نداشتن پول خودداری کرد و بمخارجی که میتوانستند با پول خود قند

بکنند یقین است که قانون را بد اجرا میکنند و مردم هم همیشه شکایت میکنند ولی بمرکز نمیرسد در محل بدبختی و سیه روزی هست و صدایشان هم در نمیآید این است که باید در این زمینه يك راهی پیدا کنیم و بنده طرحی تهیه کرده ام که ۱۸ ماده دارد که تقدیم مقام ریاست مینمایم که بکمیسینون مبتکرات بفرستند و خلاصه اش این است که ما تمرکز بدهیم ادارات دولتی را ملاحظه بفرمائید وزارت مالیه يك وزیر دارد در مقابل مجلس مسئول است ولی شما در شهرستانها که ملاحظه بفرمائید همین وزارت دارائی چندین اداره دارد که میتوان گفت هر يك از آنها يك وزارتخانه مستقل بلکه يك دولت مستقلى است هر کاری که میخواهند میکنند و تمام قوای دولت هم در دست آنهاست مثل اداره دخانیات مثل خود اداره مالیه و امثال آن و ما اگر يك وزیر اینجا داریم در شهرستانها هم يك رئیس مالیه داشته باشیم که هر کس شکایتی دارد بآنجا رجوع بکند بهتر است و حال آنکه این طور نیست بنده خودم در سنج دیدم که مأمور دخانیات مزاحم بود و جلوی دخانیات را گرفته بود بعد هم توقیف کرد و هیچکس هم بهش نگفت که چرا توقیف کردی، این تمرکز ادارات آقا برای ما لازم است مثلاً در وزارت کشور که ژاندارمری و اداره ثبت احوال و اداره نظمیه اصولاً جزو وزارت کشور است ولی در محل فرمانداری آنجا بهیچوجه قدرت ندارد و هر چه به ژاندارمری آنجا میگویی، میگوید باید ما به هنگ فلان مراجعه کنیم و بمرکز مراجعه کنیم بالاخره مردم همین طور در بدبختی میسوزند اول ما باید اداراتی را که در هر محلی هست تمرکز بدهیم و بعد هم این قدرتی که دولت در دست مأمورین جزء میگذارد از شان بگیریم بکنفر که مأمور اداره خواربار است حق ندارد که مستقیماً بژاندارمری بنویسد و هر کار دلش میخواهد بکند همانطور بکنفر مأمور بازرسی یا ژاندارمری و یا بکنفر مأمور ثبت احوال این است که مملکت را بنده به ۵۲ شهرستان قسمت کردم و در هر قسمتی يك ترتیباتی قائل شدم مطابق این طرحی که تقدیم میکنم ادارات دولتی در قسمتهای

داخلی خودشان مستقیماً هر کاری را میخواهند نسبت باختیارات خودشان انجام میدهند و اقدام میکنند و قتیکه محتاج شدند چه قوه مجریه بآن مرکز رجوع بکنند این مرکز اگر دید که مطابق قانون است اقدام میکنند و اگر دید مطابق قانون نیست اقدام نمی کند و برای اینکه کار دولت هم معطل نماند و بهانه بدست دولت ندهیم آنها هم در این طرحی که بنده پیشنهاد کرده و تهیه نموده ام پیش بینی شده است این يك موضوع، موضوع دیگر هم راجع به طرح دیگری است که پیشنهاد کردم وقت مجلس را نمیگیرم و آن راجع باوقاف است بنده در چند ماه پیش رفتم بکردستان برای انتخابات یکعهده از اهالی آمدند و خواهش کردند که عرض ما را به مجلس شورای ملی برسانید و بنده تصور میکردم که يك مطلب بسیار مهمی است گفتم البته چون مرا انتخاب کردند بنده حاضر و امروز بآن عهد خودم وفا میکنم و تقاضایشان بسیار ساده بود و آنها میگفتند موقوفاتی را که از سابق اجداد ما وقف کرده اند تمام این موقوفات را آن کسی که نماینده اوقاف است میخورد و مثل ملك شخصی میکند و بهیچ مصرفی نمیرساند بیائید شما يك چاره بکنید بنده را بردند در يك امامزاده که خیلی طرف توجه مردم بود آن امامزاده پیر عمر بود دیدم که يك خرابه بیش نبود و جز چندتا کبوتر در آنجا کسی دیگر سکنی ندارد و يك صورت بالا بلندی به بنده دادند که صورت املاک و مستغلات وقف همین امامزاده پیر عمر بود بنده گفتم چشم در این قسمت فکر میکنم و در ظرف اینمدمت فکر کردم و تنها راه حلی که بنظر رسید این است که مداخله دولت را در کار اوقاف باید از بین برد و يك طرحی که الان تقدیم میکنم اهالی محل خودشان اداره کنند سالها است که ما می بینیم این موقوفات را این طور میخورند بنابراین امیدوارم روی این طرحی که بنده تقدیم میکنم کار بکنیم به بینیم شاید انشاء الله نتیجه بگیریم البته آقایان میدانند که هر طرح فکری در ابتدا ناقص است بنابراین از آقایان نمایندگان محترم استبداعاً میکنم با بنده كمك فکری بفرمایند و مخصوصاً از اعضای

کمیسیون مبتکران خیلی تشکر میکنم که آنها هم کمک بفرمایند که این طرح عملی شود و تقدیم مقام ریاست میکنم.

نمایندگان - دستور دستور .

[۴- تقدیم پیشنهادی راجع به تشکیل کمیسیون منتخبه از شعب جهت رسیدگی بحسابهای بیست ساله]

نایب رئیس - بکمیسیون رجوع میشود آقای طوسی چندین جلسه است اجازه نطق قبل از دستور خواسته اند و حالا هم گفتند که خیلی مختصر است . بفرمائید

طوسی - قبلاً برای استحضار آقایان همکاران محترم لازم است عرض کنم اینکه اینموقع حاضر شدم در پشت این تریبون برای این است که چهل پنجاه روز است که میخواهم مختصر مطلبی را بعرض برسانم و برای رعایت اینکه یک نفر از آقایان محترم یک وقتی به بنده فرمودند ممکن است بنده از موقعیت خودم چون منشی هستم استفاده نکنم باین جهت ساکت ماندم و بدبختانه هیچ استفاده نکردم امروز دیگر بعد از همدنی اجازه گرفتم عرض کنم البته خاطر محترم آقایان مسبوق است کلیه اصلاحات اساسی بعقیده بنده و خیال میکنم باتفاق نظر آقایان روی اصل صحت عمل و درستکاری پایه اش باید گذاشته شود و غیر از این قسمت هم خیال نمیکنم مابتوانیم به نتیجه مثبت برسیم اتفاقاً بار این عمل هم بیشتر روی دوش آقایان کارمندان دولت است که با مردم بیشتر تماس دارند بنده در دوره سیزدهم باتفاق عده از آقایان که الان هم خوشبختانه تشریف دارند طرحی تهیه کردیم و آنقدر مبتذل شد که گفتیم حساب بیست ساله هیچ بحساب بیست روزه هم قذاعت کردیم نشد حالا میخواهم عرض کنم از این بعد چون این را معتقد هستم در دوره سیزدهم پرونده که الان بنظر آقایان میرسد این طرح تقدیم شد حسب المقرر رفت به کمیسیون مبتکران و کمیسیون مبتکران خبر موافق داد آمدند مجلس در مجلس کمیسیون خاصی انتخاب شد در آن کمیسیون خاص باز خبر موافق دادند آقای فرمانفرمایان رئیس این کمیسیون بودند و بنده کاملاً از ایشان متشکرم برای اینکه آنها هم در انجام این عمل فوق العاده دقت

مبذول کردند و نمایندگان دولت های وقت در تمام دوره سیزدهم که آقای عامری هم تشریف ندارند مدتی صرف وقت کردند مدتی هم آقای حکمت که وزیر دادگستری بودند وقت صرف کردند آقای دکتر خوش بین نیز مدتی صرف وقت کردند بالاخره قانونی را که در دولت ترکیه گذشته بود آن قانون را مطالعه کردند بالنتیجه یک خبری تهیه کردند که پیش بنده است برای اینکه وقت مجلس را نگیرم باختصار میکوشم بنده باتکاء ماده ۲۳ آئین نامه این طرحی که تهیه شده است بامضای ده یازده نفر از آقایان میخوانم و تقدیم میکنم بمقام ریاست .

مقام محترم ریاست عالی مجلس شورای ملی

در دوره سیزدهم مجلس طرح قانونی راجع برسیدگی بحساب و دارائی کارمندان دولت از طرف این بنده و جمعی دیگر از آقایان نمایندگان تقدیم مجلس شده و پس از ارجاع بکمیسیون مبتکران و قابل توجه شدن در مجلس مطرح و مورد توجه مجلس نیز گردیده بکمیسیون خاص دوازده نفری منتخبه از شعب رجوع و کمیسیون مزبور با حضور نمایندگان وزارت کشور و دادگستری طرح نامبرده را تحت مطالعه و بررسی قرار داده گزارش آنرا برای شور اول تقدیم مجلس نمودند و جزو دستور مجلس شد ولی بواسطه زیادی کار های فوری متراکم که منتهی با آخر دوره گردید مجالی برای شور آن نشد در بوته اجمال ماند چون آن گزارش کمیسیون که بازحات زیادی تهیه و تنظیم شده و قابل استفاده است بموجب ماده ۲۳ نظامنامه داخلی پیشنهاد مینمائیم که گزارش نامبرده را بکمیسیون دوازده نفری منتخب از شعب ارجاع فرمایند که جریان قانونی خود را بیابان رساند . طوسی - فرخ - مخبر فرهمند - تولیت ملک مدنی - ظفری - حشمتی - فرود - خاکباز - خلیل دشتی - دکتر شفق .

این هم طرحی است که حالا تقدیم مقام ریاست میکنم و برای اینکه وقت آقایان را زیاد اشغال نکرده باشم استدعا میکنم برخلاف دوره سیزدهم در این دوره می بینم همه آقایان دارای

انرژی خاصی هستند و در این کار که به نفع و صلاح کشور است از آقایان خواهش میکنم که باتوجه خاص این موضوع را انجام بدهند که به نتیجه برسد ضمناً شنیدم که فراکسیون آزادی هم یک حسن نظری دارند البته اگر این طور بوده تشکر میکنم و حمایت شان را در این قسمت خواهش میکنم **نایب رئیس -** عده از آقایان اجازه خواسته اند که قبل از دستور صحبت کنند (جمعی از نمایندگان - دستور) آقای وزیر دادگستری هم میفرمایند که چند لایحه دارند که باید بمجلس تقدیم کنند اگر اجازه میفرمائید وارد کار شویم .

[۵- تقدیم سه فقره لایحه از طرف آقای وزیر دادگستری]

وزیر دادگستری (آقای مقانی) - راجع بقانون املاک و اگذاری چنانچه سابقه دارید لازم دیده شد که اصلاحاتی بشود این است که لایحه قانونی راجع باصلاحات بعضی از مواد این قانون تهیه شده است تقدیم میکنم بکی هم راجع باصلاح دوسه ماده است از قانون آئین دادرسی مدنی قانون استخدام قضاة که تقدیم میکنم .

[۶- سؤال آقای فرهودی و فرخ و پاسخ آقای وزیر دادگستری]

نایب رئیس - آقای فرهودی سؤالی از آقای وزیر دادگستری کرده اند آقای وزیر برای جواب حاضرید ؟ **وزیر دادگستری -** بلی .

حشمتی - بنده اخطار نظامنامه دارم .

نایب رئیس - راجع بچه قسمت .

حشمتی - راجع بورود در دستور .

نایب رئیس - ایراد شما وارد نیست مجلس موافقت کرد باورود در دستور (صحیح است) بفرمائید توضیح بدهید ؟ **فرخ -** اجازه بفرمائید که بنده هم سؤال خودم را بکنم . **حشمتی -** در اجازه به بنده تبعیض شده است بنده قبل از آقایان آمدم و کسب اجازه کردم بعلاوه مطلب خیلی فوری داشتم **طباطبائی -** بنده اخطار نظامنامه دارم .

نایب رئیس - آقای فرهودی بفرمائید سؤالاتان را مطرح کنید .

فرهودی - سؤال بنده از آقای وزیر دادگستری راجع با اجرا نشدن ماده يك از قانون بیست و پنج شهر یور ۱۳۱۸ است که راجع است به تعیین سهم زارع و مالک این قانون از مهمترین قوانینی است که در سنه ۱۳۱۸ گذشته است پنج سال هم هست که از عمر آن میگذرد و لکن اجرا نشده است آقایان توجه دارند که اکثریت حقیقی ملت ایران را طبقه زارعین و برزگران تشکیل میدهند و از پانزده میلیون جمعیت این مملکت قریب ده میلیون را زارعین و وابستگانش تشکیل میدهند از این روی میشود گفت که طبقه زارع استخوان بندی ملت ایران را تشکیل میدهد و بعلاوه فلاح و کشاورزی از مشاغل باستانی ایرانی بوده و از زمان قدیم هم این کار خیلی تشویق شده است چنانکه در کتب قدیمی زرتشتیان داریم که میگوید آن کسی که نان بکارد تقوی کاشته است نکته دیگر این است که هر وقت در ایران خواسته اند اقدامات اساسی بکنند از قبیل اینکه راه بسازند کارخانه بسازند باز هم از طبقه زارعین استفاده کرده اند یعنی زارعین مزارع خودشان را رها کردند و باین اقدامات عظیم دست زده اند پس طبقه زارعین حق بزرگی بکشور ایران دارند بنابراین خواهش میکنم مجلس شورای ملی و دولت این طبقه را بیش از سایر طبقات مورد توجه قولو دهند .

نایب رئیس - آقایانم بفرمائید . اکثریت نیست پس از چند لحظه اکثریت حاصل شد .

فرهودی - بایستی مجلس شورای ملی و دولت رفاه مادی و آسایش معنوی زارعین را خیلی توجه کنند زیرا اگر فساد به استخوان بندی يك ملتی برسد آنوقت است که کالبد آن ملت از هم میریزد طبقه زارعین حق بزرگی به گردن تمام اهالی مملکت دارند ولی متأسفانه در این سیزده دوره که مجلس شورای ملی تشکیل شده است با اینکه چندین هزار ماده قانون و آئین نامه وضع شده هنوز قانون صحیحی برای طبقه زارعین وضع نشده است مگر همان قانون بیست و پنج شهر یور ۱۳۱۸ که آنهم نمیدانم چه شده است که اجرا نشده است علت اینکه آن قانون وضع

شد این بود که طرز تقسیم محصول بین زارع و مالک در ایران بريك اساس صحیحی استوار نبود و در نقاط مختلف مملکت اساس این عمل مختلف بوده است مثلاً در کرمان بزرگان آنجا که از حیث فلاکت و بدبختی مشهور هستند با اینکه گاو با زارع است فقط سی در صد محصول متعلق زارع است سهم زارع از صیفی باز صدی سی است و محصول باغات متعلق بمالك است مگر در صورتیکه زارع در خرج شرکت کند در اصفهان و یزد اگر زارع علاوه بر کار خود در خرج هم شرکت کند نصف سهم میبرد ولی اگر بذر را مالک بدهد زارع يك ثلث میبرد در خراسان هم باز مختلف است در سرخس اگر بذر را مالک بدهد زارع يك ثلث میبرد والا زارع نصف میبرد ولی در دیم کاری اگر تمام لوازم را زارع بدهد ۹/۱۰ میبرد و سهم زارع خوب است در گناباد و سبزوار معمولاً گاو با مالک است ولی زارع يك پنجم میبرد و در خوزستان که نخلستانها ترتیب مخصوصی دارد در ناحیه دزفول از يك ششم تا يك هفتم میبرد در گیلان و مازندران و گرگان که تمام عوامل زراعت با زارع است و مالک فقط زمین دارد در هر هکتار برنج کاری مالک از ۱۲۹۰ تا ۷۲۰ کیلو باختلاف نقاط میبرد همچنین در نقاط دیگر البته این ترتیب بدوجهت صحیح نیست زیرا در مملکتی که این اندازه اختلاف رویه هست این ترتیبات را باید روی هم بریزیم و ترتیب عادلانه بدیم مجلس شورای ملی قانون حفظ و حمایت طبقات مختلف مملکت است البته میبایستی فکری برای این کار کرده باشد و بر اثر همین فکر بوده است که در شهریور ۱۳۱۸ قانونی راجع به تعیین سهم زارع و مالک تحت چهار ماده از مجلس گذشت که چاپ شده است در ماده اول این قانون نوشته است وزارت دادگستری مجاز است برای تعیین سهم مالک و زارع نسبت به محصول زمین های زراعتی اعم از صیفی و شتوی و درختی و زمینی و اعم از اینکه محصول آبی باشد یا دیمی و آبی اعم از شتوی و صیفی آئین نامه برای عوامل پنجگانه آب و زمین و کار و گاو و بذر بارعایت کیفیت آب و هوا تنظیم شود پس از تصویب هیئت وزیران

بموقع اجرا گذارد حالا البته يك اعتراضی هم بنسبه در این ماده دارم و آن اینست که زارع را که نماینده کار است در ردیف گاو و بذر قرار داده است در صورتیکه البته آقایان تصدیق میفرمایند که دخالت و تأثیر زارع در زراعت البته بیش از گاو است زیرا گاو فقط در شخم شرکت میکند اما زارع هم در شخم شرکت میکند هم شبها بیداری میکند که آبیاری کند و از طرف دیگر حیوان فقط خوراك خودش است ولی زارع باید سه چهار نفر دیگر را هم خوراك بدهد یا اینکه آمده اند سهم زارع را هم ردیف بذر قرار داده اند در صورتیکه بذر که چند من گندم و جو است و روی اصول قانونی هم اگر باشد ربح قیمت بذر بایستی صدی دوازده باشد و اگر محصول را بطور متوسط تخمی ده تخم فرض کنیم و بذرها از عوامل باشد يك خروار گندم يك خروار منفعت میدهد در صورتیکه مطابق اصول قانونی بایستی صدی ۱۲ بدهد یعنی صد من گندم در يك سال ۱۱۲ من بدهد در هر حال با این ايراد اساسی که در قانون هست یعنی حقیقه میزان دخالت زارع را در زراعت نمی شود هم ردیف گاو و بذر قرار داد معذک این قانون هم اجرا نشده است بنده این آئین نامه که وزارت دادگستری باید بنویسد تا بحال ندیدم یکسال بعد از تصویب این قانون یعنی در مرداد ۱۳۱۹ اعلیحضرت پادشاه سابق کتباً به وزارت دادگستری تأکید کردند که یکسال است قانون تعیین سهم زارع و مالک گذشته است و هنوز آئین نامه اش تهیه نشده و میبایستی دولت آئین نامه را تهیه بکند با وجود تأکید پادشاه معذک باز هم این آئین نامه تهیه نشده است بنده میخواستم از آقای وزیر دادگستری بپرسم که چرا این قانون را اجرا نکردند و وارد احقاق حق زارع که مهمترین طبقات اقتصادی کشور است نشده اند؟

وزیر دادگستری - در اثر الغاء مالیات ارضی اختلافاتی

بین مالکین و رعایا در پرداخت سهم مالکانه تولید در سال ۱۳۱۴ جناب آقای صدرو وزیر دادگستری وقت که با ذر با بجان مسافرت نمودند در این موضوع تحقیقاتی نموده و پس از

مراجعت گزارشی به هیئت دولت تقدیم و در نتیجه بخشنامه هایی از وزارت کشور بفرماندارها و استاندارها و همچنین از وزارت دادگستری بدادستانها صادر شد که در مواقع استنکاف رعایا از پرداخت بهره مالکانه کمیسیون در محل تشکیل داده و پس از رسیدگی بانظارات مالکین و رعایا و بعد از اظهار نظر کمیسیون توسط مأمورین ژاندارم یا شهربانی در وصول بهره مالکانه از رعیت اقدام نمایند و دعوی مالکین راجع بمحصول سنوات قبل و مساعدده و امثال آنها و همچنین دعوی طرفین را در باب کم و زیادی بهره مالکانه بدادگاه مدنی ارجاع کنند در سال ۱۳۱۸ قانونی راجع به تعیین سهم مالک و زارع نسبت به محصول زمینهای زراعتی که مشتمل بر چهار ماده از تصویب مجلس شورای ملی بشرح زیر گذشته است .

ماده ۱ - وزارت دادگستری مجاز است برای تعیین سهم مالک و زارع نسبت به محصول زمینهای زراعتی اعم از محصول صیفی و شتوی و درختی و اعم از اینکه محصول آبی بوده یا دیمی باشد و آبی اعم از روداب یا چشمه یا قنات آئین نامه بر اساس عوامل پنجگانه آب و زمین و گاو و بذر و بارعایت کیفیت آب و هوا تنظیم نموده پس از تصویب هیئت وزیران در هر بخش که قبلاً آگهی شده باشد بموقع اجرا گذارد .

ماده ۲ - برای حل هر اختلاف بین مالک و زارع راجع بامر زراعت بشرط اینکه اختلاف در مالکیت آب و خاک نباشد آئین دادرسی مخصوص با تعیین مرجع رسیدگی باختلاف که بر اساس تسریع باشد وزارت دادگستری تنظیم می نماید تا در هر بخشی که مقتضی بدانند طبق آن باختلافات رسیدگی شود

ماده ۳ - برای تعیین حدود شرایط گله داری و باغداری در مورد باغها و دامهائی که زارعین در املاک اربابی داشته و یا بخواهند دارا شوند وزارت دادگستری بمعیت اداره کل کشاورزی آئین نامه بر اساس اعتدال و در حدیکه بامر زراعت سگته وارد نیابرد تنظیم کرده و پس از تصویب هیئت وزیران در هر بخش که قبلاً آگهی شده باشد بموقع اجرا میگذارد

ماده ۴ - قرارداد خصوصی کتبی بین مالک و زارع در مورد ماده ۱ و ۳ چنانچه قبل از وضع این قانون وجود داشته و یا بعداً تنظیم شود در باره طرفین قرارداد معتبر بوده و طبق آن

عمل خواهد شد و چنانچه مدت قرارداد بیش از پنجسال باشد با انقضاء پنجسال از تاریخ انقضاء قرارداد ملغی است مگر اینکه با تراضی تجدید گردد در قرارداد های خصوصی راجع به تقسیم محصول باغ اگر مدت داشته باشد تابع مدت مقرر خواهد بود و اگر بدون مدت تنظیم شده باشد تعیین مدت آن مطابق آئین نامه هیئت وزیران خواهد بود . بعد از تصویب قانون مزبور برای تنظیم آئین نامه اجراء قانون مزبور کمیسیون نهایی مرکب از نمایندگان وزارت کشاورزی و وزارت دارائی و سایر وزارتخانه ها با حضور یکده از آقایان مالکین و نمایندگان مجلس شورای ملی در وزارت دادگستری تشکیل و از وزارت دارائی هم آئین نامه تهیه و فرستاده بودند که در کمیسیون تحت مطالعه قرار گرفته و پس از مطالعه و اصلاحات لازم بالاخره آئین نامه مشتمل بر ۳۰ ماده تنظیم و جناب آقای مجید آهی وزیر وقت در هیئت دولت آنرا مطرح نموده و پس از تصویب در هیئت وزیران نسخه از آئین نامه در تاریخ ۱۹/۹/۸ بدفتر مخصوص فرستاده شده که بعرض ملوکانه رسانده که در صورت تصویب بموقع اجرا گذارده شود دیگر در پرونده پاسخی از دفتر مخصوص مشاهده نمیشود که معلوم گردد آئین نامه مزبور بنظر شاهانه رسیده و مورد تصویب واقع شده یانه در تاریخ ۲۰/۱/۱۸ در اثر مذاکره شفاهی جناب آقای مجید آهی وزیر وقت دادگستری نامه بوزارت کشاورزی نوشته شده نتیجه تحقیقاتی که بنا بود از شهرستانها راجع بطرز تقسیم محصول بشود زودتر بفرستند وزارت کشاورزی هم در تاریخ ۲۰/۸/۷ فهرستی از گزارشهای که راجع بطرز تقسیم محصول بین مالک و کشاورز از شهرستانها رسیده فرستاده و ضمناً تذکر داده که فهرست کامل دیگری نیز در دست تهیه میباشد که پس از اتمام برای تنظیم آئین نامه مربوطه فرستاده خواهد شد در تاریخ ۲۱/۲/۲۸ دستوری در پرونده مشاهده و معلوم میشود يك نسخه از آئین نامه اجراء قانون سهم مالک و زارع برای مطالعه بوزارت کشاورزی فرستاده شده از وزارت کشاورزی سوابقی راجع باین کار را از وزارت دادگستری خواسته و

سوابق مورد احتیاج بنمایند وزارت کشاورزی از طرف دفتر اداره حقوقی تسلیم و رسیدگرفته شده و تا بحال وزارت نامبرده سوابق را نفرستاده اند و نتیجه راجع به آئین نامه هم تا کنون اعلام نشده است البته هر چه زودتر آئین نامه مزبور تصویب هیئت وزیران رسیده و به موقع اجرا گذاشته خواهد شد مقصود این است که این آئین نامه تنظیم شده و بوزارت کشاورزی هم فرستاده شده است ولی هنوز پاسخی بمانداده اند که ما آنرا بموقع اجرا بگذاریم جریان امر این است که عرض شد فقط این است که آئین نامه در تحت سی ماده نوشته شده است و یک نسخه آن هم بوزارت کشاورزی فرستاده شده که رسیدگی کنند ولی هنوز جواب بمانداده اند.

نایب رئیس - آقای فرهودی .

فرهودی - عرض کنم که اولاً توضیحاتی که آقای وزیر دادگستری دادند راجع به مطالعاتی که در خصوص این آئین نامه شده است صحیح است و در قسمت دفتر مخصوص هم تا آن جا که بنده اطلاع دارم دفتر مخصوص هم در سال ۱۳۱۹ شرحی نوشت و تأیید کرد که آئین نامه را بزودی حاضر کند در پرونده هست و اما این که می فرمایند آئین نامه تکمیل شده و مدتی است که به وزارت کشاورزی فرستاده شده که مطالعه کند و این وظیفه دولت است که وضعیت کار وزارتخانه ها را تطبیق کند با هم به طوری که موجب تأخیر کارها نشود برای این که اگر ادامه مطالعات یک وزارتخانه اسباب تأخیر یک قانونی بشود این را مطالعه نباید اسمش را گذاشت بایستی گفت کارشکنی .

نایب رئیس - آقای فرخ جنابعالی هم سؤالی دارید از آقای وزیر دادگستری بفرمائید .

فرخ - طبق نوشته‌جاتی که از خراسان به بنده رسیده است در حدود ۶۰ میلیون تومان اختلاس از ادارات خواربار و قسمت انبارخانه قند و سایر قسمت ها در خراسان شده است . . .

اردلان - بچقدر آقا؟

فرخ - ۶۰ میلیون تومان این است که از آقای وزیر

دادگستری سؤال میکنم که از طرف این مأمورینی که فرستاده اند به خراسان تا بحال چه اقدامی شده است و چه اقدامی کرده اند و نتیجه چه شده است و تا بحال بکجا رسیده است و نتیجه که عاید شده است آیا میتواند به مجلس اطلاع بدهند یا خیر؟

وزیر دادگستری - خدمت آقایان نمایندگان عرض کنم که آقای فرخ راجع به اختلاساتی که در مشهد به عمل آمده سؤالی فرمودند و گویا مطابق خبرهایی که به ایشان رسیده است در حدود ۴۰ میلیون تومان بوده است (فرخ - ۴۶ میلیون) و خیلی اتفاقات که راجع به قضایائی که در مشهد اتفاق افتاده البته آنقدرها که نبوده است اساساً این اختلاس هم راجع به اموال دولتی نبوده است حالا عرض خواهم کرد تفصیلاً را یک قسمت از این ها قندهائی بوده است که بنا بوده به بعضی زارعین داده شود و یک قسمتی از این قند و شکر را خود مالکین که برای تقسیم بین رعایا گرفته اند برداشته اند و حیف و میل کرده اند راجع به اختلاس اموال دولتی نیست در حقیقت یک ظلم و تعدی است که نسبت به آن کشاورزان بد بخت واقع شده است و یک قسمتی هم که به کارخانه تحویل شده از طرف زارعین یک مقداری جرح و تعدیل در تقسیم آن ها به عمل آمده است . مال حسن فرض بفرمائید دو خروار بوده است مال آنرا یک خروار نوشته اند بقیه را بحساب حسین گذاشته اند . در این قسمت ها عملیاتی شده ولی از نقطه نظر اختلاس اموال دولتی نبوده است و این ظلم و تعدی یک مقداری نسبت به این زارعین بد بخت بعمل آمده در هر حال بمجرد اینکه این خبر بوزارت دادگستری رسید البته آقایان نمایندگان محترم مشهد هم متفقاً نظرشان این بود که ما یک بازرسی عالی مقامی بفرستیم ماهم تقریباً یک بازرسی عالی مقام و در تحت ریاست ایشان شش هفت نفر را فرستادیم در آنجا اشخاصی از قبیل رئیس خواربار استات نهیم عطاءالله دیهیمی اینها متهم بودند که خیلی مفصل تقریباً (۲۶۳۰۰) بیست و شش هزار و سیصد کیلو سهمیه آب نبات روستائیان را ایشان گرفته اند تقریباً غالبش این جور بوده است یک مقداری هم تقریباً در

بادله جنسی که کرده اند در آنجا هم سوء استفاده هائی شده است بهتر ترتیب ما فرستادیم در حدود ۹ نفر توقیف شده اند و مأمورینی که بازرسی می کنند و آنها هم که از طرف دولت خواسته شده بودند و بازرسیها با کمال قدرت بطوریکه در حقیقت میتوان گفت که درین مدت بعد از بیستم شهریور ۱۳۲۰ به اینطرف که اطراف و کناف مملکت خیال میکردند که واقعاً قدرت و قوت دولت بکلی از میان رفته است و هر کار که میخواهند میکنند و آنها هم که خیال داشتند بعد از این وارد این قبیل عملیات شوند قدرت دولت را فهمیدند الا نهم مشغول رسیدگی میباشند دیروز هم تلگرافی از رئیس بازرسی رسیده است که تقریباً نتیجه نزدیک بخانمه است و قریباً میآیند و پرونده هاهم بدیوان کيفر فرستاده خواهد شد

نایب رئیس - آقای فرخ

فرخ - بنده خیلی خوشوقتم که آقای وزیر دادگستری تا حدی قضیه را روشن فرمودند و تحقیقاتی که از طرف دولت شده است باستحضار مجلس رساندند ولی چند نکته را خواستم عرض بکنم که ایشان متوجه باشند و آن اینست که این اختلاسات ۸ میلیون تومان مربوط بکارخانه قند است و مقدار زیادی راجع بخواربار البته شاید اینطور که فرمودید مقداری مربوط برعایا باشد ولی مقداری هم راجع باموال دولت است که اختلاس شده ولی چیزیکه در اینجا بایستی مراقب بود اینست که بنده شنیده ام پاره ای از منابع داخلی اعمال نفوذ هائی می کنند (وزیر دادگستری - نه خیر نشده است) برای جلوگیری از عملیات دولت البته با بودن جنابعالی در رأس وزارت دادگستری انتظار ما هم این است که هیچکس موفق نشود که این قبیل عملیات را ادامه بدهد و البته امیدوار هستم که آقا با کمال جدیت و سعی تعقیب بفرمائید که قضایا روشن بشود مخصوصاً از آقای وزیر دادگستری اظهار امتنان میکنم که شخصی مثل آقای لطفی را فرستادید آنجا که آنها هم

مردی است درستکار (مهندس فریور - صحیح است) و تا حالا هم امتحان درستی و راستی خودش را داده است اینست که مجلس شورای ملی و جامعه انتظار دارد که نتیجه را باستحضار مجلس برسانید

وزیر دادگستری - فرستاده اند بعد از مراجعه باستحضار میرسانم

نایب رئیس - آقای اسکندری جنابعالی قبلاً از سؤال خودتان مسبق کردید آقای وزیر را یا خیر؟

ایرج اسکندری - خیر

نایب رئیس - پس بایستی قبلاً جنابعالی آقای وزیر را از سؤال خودتان مسبق بفرمائید .

مهندس فریور - بنده یک سؤالی کرده ام از آقای وزیر پیشه و هنر که الان یک ماه بیشتر است و یک کاغذی به بنده دادند که البته هر موقعیکه بمجلس آمدم حاضر مولی از آن تاریخ به بعد بنده ایشان را ندیدم

نایب رئیس - تأکید میشود که زودتر حاضر شوید .

طباطبائی - اجازه بفرمائید بنده یک تذکری دارم عرض بکنم

نایب رئیس - راجع بچه؟

طباطبائی - راجع بموضوع دیگر .

نایب رئیس - حالا عده کافی نیست اجازه بفرمائید بعد خوانده میشود .

(۷- موقع و دستور جلسه آتیه - ختم جلسه)

نایب رئیس - اگر اجازه میفرمائید جلسه ختم شود (صحیح است) جلسه آینده روز یکشنبه هجدهم تیر ماه سه

ساعت پیش از ظهر دستور هم دو فقره گزارش کمیسیون دادگستری و بعد هم اعتبارنامه ها و سایر لوایح موجوده

| مجلس نیمساعت بعد از ظهر ختم شد |

نایب رئیس مجلس شورای ملی - امیر تیمور